

PM Rotel I (Dnr KS 2020/585)

Inbjudan till samråd gällande ansökan om förlängd koncession för 220 kV luftledningar mellan Ekhagen och Ålkistan

Remiss från Ellevio

Remisstid den 31 maj 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Elnätsbolaget Ellevio avser att ansöka om förlängt tillstånd (koncession) för att bibehålla luftledningarna mellan Ekhagen i Stockholms stad och Ålkistan i Solna stad. Projektet är en del av samverkansprojektet Stockholms Ström där flera stora luftledningar förläggs i mark. Aktuell delsträcka är cirka 700 meter lång och omfattar tre luftledningsstolpar samt ändstolpen vid Ålkistan.

Ellevio ansökte 2013 om tillstånd för markförläggning av de två befintliga 220 kV-luftledningarna mellan transformatorstation Fisksjöäng i Stockholms stad och terminalplats Ålkistan i Solna stad. Eftersom delsträckan mellan Ålkistan och Ekhagen visade sig vara tekniskt komplicerad delades koncessionsansökan i två delsträckor. För delsträckan Ekhagen-Fisksjöäng meddelades koncession i februari 2017, och förläggningen av markablarna är genomförd. För delsträckan Ålkistan-Ekhagen skickades en reviderad ansökan in i december 2018.

Efter ytterligare utredningar och kostnadsberäkningar har Ellevio konstaterat att markförläggning inte är lämplig och därefter valt att dra tillbaka ansökan. Det beror dels på stor påverkan på naturmiljön inom Nationalstadsparken och dels på höga kostnader till följd av tekniskt komplicerade lösningar. Ellevio avser nu istället att ansöka om förlängd koncession för de tre luftledningsspännen mellan Ekhagen och Ålkistan, då det bedöms som den bästa lösningen ur ett samhällsekonomiskt och hållbarhetsmässigt perspektiv. För att hantera övergången från markablarna till luftledningar behöver två kabeländstolpar ersätta befintlig stolpe vid Ekhagen, varav den ena är planerad på Statens Fastighetsverks mark och den andra på Stockholms stads mark.

Att bibehålla luftledningssträckan på cirka 700 meter och att ersätta en stolpe vid Ekhagen med två kabeländstolpar bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan. Miljöeffekterna från de befintliga luftledningarna efter uppförandet av kabeländstolparna kommer i stort sett att förbli desamma som i nuläget.

Luftledningarnas påverkan på landskapsbild och rekreation inom Nationalstadsparken bedöms vara begränsad, då området redan är präglad av övrig

infrastruktur som bil- och kollektivtrafik respektive befintlig bebyggelse. Ledningssträckan är mycket kort och bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för människors hälsa.

Staden har begärt och fått beviljat anstånd att lämna in svar på samrådet till den 31 maj 2020.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Östermalms stadsdelsnämnd. Exploateringskontoret, miljöförvaltningen och trafikkontoret har svarat med kontorsyttranden. Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara.

Stadsledningskontoret har ingenting att invända emot att Ellevio ansöker om förlängd koncession för 220 kV luftledningar mellan Ekhagen och Ålkistan. Stadsledningskontoret instämmer dock i exploateringskontorets yrkande att stadens bidrag till finansiering av Stockholms ström ska justeras i ett tilläggsavtal.

Exploateringskontoret anser att stadens finansieringsbidrag bör reduceras med en procentsats motsvarande procentsatsen för den totala sträckningen som bibehålls som luftledning, och att detta regleras i ett tilläggsavtal mellan staden och de berörda parterna Ellevio, Svenska kraftnät och Vattenfall.

Miljöförvaltningen anför att de miljö- och hälsofrågor som förvaltningen har att bevaka i ovanstående ärende är naturmiljö och elektromagnetiska fält. Förvaltningen bedömer att dessa frågor är omhändertagna i projektet.

Trafikkontoret har inget att invända mot förslaget. Kontoret kan konstatera att det planerade luftledningsalternativet innebär en i stort sett oförändrad miljöpåverkan jämfört med dagsläget, medan de två alternativa sträckningarna bland annat skulle innebära en stor förlust av naturvärden.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att, utifrån den redovisning av de olika alternativen som presenteras i samrådsunderlaget, det bästa alternativet är att bibehålla luftledningarna på sträckan Ekhagen-Ålkistan. De stora ekonomiska kostnaderna för att lägga ner ledningarna i marken samt den åverkan på naturvärdena i Nationalstadsparken, genom nedtagning av ett stort antal träd, som detta skulle innebära gör att det inte är ett lämpligt alternativ.

Mina synpunkter

Jag konstaterar att ett antal alternativa lösningar har utretts, och att stadens förvaltningar bedömer att det bästa alternativet ur ett tekniskt och ekonomiskt perspektiv är att bibehålla luftledningar på delsträckan. Luftledningsalternativet bedöms i stort sett ha oförändrad miljöpåverkan jämfört med dagsläget, och är därmed även det alternativ som har minst påverkan på naturvärden.

Att bibehålla luftledningssträckan på cirka 700 meter och att ersätta en stolpe vid Ekhagen med två kabeländstolpar bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan. Miljöeffekterna från de befintliga luftledningarna efter uppförandet av kabeländstolparna kommer i stort sett att förbli desamma som i nuläget.

Luftledningarnas påverkan på landskapsbild och rekreation inom Nationalstadsparken bedöms vara begränsad, då området redan är präglad av övrig infrastruktur som bil- och kollektivtrafik respektive befintlig bebyggelse.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontoret tjänsteutlåtande.
Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 3 juni 2020

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Samrådsunderlag

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Elnätsbolaget Ellevio avser att ansöka om förlängt tillstånd (koncession) för att bibehålla luftledningarna mellan Ekhagen i Stockholms stad och Ålkistan i Solna stad. Projektet är en del av samverkansprojektet Stockholms Ström där flera stora luftledningar förläggs i mark. Aktuell delsträcka är cirka 700 meter lång och omfattar tre luftledningsstolpar samt ändstolpen vid Ålkistan.

Ellevio ansökte 2013 om tillstånd för markförläggning av de två befintliga 220 kV luftledningarna mellan transformatorstation Fisksjöäng i Stockholms stad och terminalplats Ålkistan i Solna stad. Eftersom delsträckan mellan Ålkistan och Ekhagen visade sig vara tekniskt komplicerad delades koncessionsansökan i två delsträckor. För delsträckan Ekhagen-Fisksjöäng meddelades koncession i februari 2017, och förläggningen av markablarna är genomförd. För delsträckan Ålkistan-Ekhagen skickades en reviderad ansökan in i december 2018.

Efter ytterligare utredningar och kostnadsberäkningar har Ellevio konstaterat att markförläggning inte är lämplig och därefter valt att dra tillbaka ansökan. Det beror dels på stor påverkan på naturmiljön inom Nationalstadsparken och dels på höga kostnader till följd av tekniskt komplicerade lösningar. Ellevio avser nu istället att ansöka om förlängd koncession för de tre luftledningsspännen mellan Ekhagen och Ålkistan, då det bedöms som den bästa lösningen ur ett samhällsekonomiskt och hållbarhetsmässigt perspektiv. För att hantera övergången från markablarna till luftledningar behöver två kabeländstolpar ersätta befintlig stolpe vid Ekhagen, varav den ena är planerad på Statens Fastighetsverks mark och den andra på Stockholms stads mark.

Att bibehålla luftledningssträckan på cirka 700 meter och att ersätta en stolpe vid Ekhagen med två kabeländstolpar bedöms inte medföra någon betydande miljöpåverkan. Miljöeffekterna från de befintliga luftledningarna efter uppförandet av kabeländstolparna kommer i stort sett att förbli desamma som i nuläget.

Luftledningarnas påverkan på landskapsbild och rekreation inom Nationalstadsparken bedöms vara begränsad, då området redan är präglad av övrig infrastruktur som bil- och kollektivtrafik respektive befintlig bebyggelse. Ledningssträckan är mycket kort och bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för människors hälsa.

Staden har begärt och fått beviljat anstånd att lämna in svar på samrådet till den 31 maj 2020.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Östermalms stadsdelsnämnd. Exploateringskontoret, miljöförvaltningen och trafikkontoret har svarat med kontorsyttranden. Stadsbyggnadsnämnden avstår från att svara.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att flera alternativa lösningar har utretts, och att det bästa alternativet ur ett tekniskt och ekonomiskt perspektiv bedöms vara att bibehålla luftledningar på delsträckan. Luftledningalternativet bedöms i stort sett ha oförändrad miljöpåverkan jämfört med dagsläget, och bedöms därmed också vara det alternativ som har minst påverkan på naturvärden.

Stockholms stad och Svenska kraftnät ingick 2009-06-02 ett avtal som bland annat syftade till att fastställa omfattningen på stadens finansieringsbidrag till samverkansprojektet Stockholms Ström. Stockholms stad och övriga berörda markägare bidrar till projektets finansiering då avvecklade luftledningsspann genererar mervärden, till exempel i form av byggrätter på frilagd mark. Enligt avtalet ska ändringar som minskar markägares nyttovärde leda till justering av finansieringsbidraget.

Exploateringsnämnden, som förvaltar avtalet för stadens räkning, menar att förslaget i samrådsunderlaget innebär en minskad nytta för staden då frilagd mark och andra mervärden inte erhålls på den aktuella etappen i enlighet med genomförandeplanen. Den etapp av markförläggning som utgår enligt samrådsunderlaget utgör cirka en fjärdedel av delsträckan. Exploateringsnämnden anser därför att finansieringsbidraget om 25 mnkr för delsträckan bör reduceras med motsvarande andel.

Stadsledningskontoret har ingenting att invända emot att Ellevio ansöker om förlängd koncession för 220 kV luftledningar mellan Ekhagen och Ålkistan. Stadsledningskontoret instämmer dock i exploateringsnämndens yrkande att stadens bidrag till finansiering av Stockholms ström ska justeras enligt ovan i ett tilläggsavtal.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Samrådsunderlaget

Ellevio ansökte år 2013 om tillstånd för markförläggning av befintliga 220 kV luftledningar mellan transformatorstation i Fisksjöäng i Stockholms stad och terminalplats Ålkistan i Solna stad. Projektet är en del av samverkansprojektet Stockholms Ström där flera stora luftledningar har eller ska förläggas i mark.

Eftersom delsträckan mellan Ålkistan och Ekhagen visade sig vara tekniskt komplicerad delades koncessionsansökan i två separata ärenden. Delsträckan Ekhagen–Fisksjöäng meddelades koncession i februari 2017 medan delsträckan Ekhagen–Ålkistan fortsatte att utredas. December 2018 skickades en reviderad ansökan för Ekhagen–Ålkistan in till Energimarknadsinspektionen. Efter att ytterligare utredningar och mer detaljerade kostnadsberäkningar har genomförts visade det sig dock att sökt lösning inte var lämplig. Detta bland annat på grund av stor påverkan på naturmiljön inom Nationalstadsparken samt att ägandeskapet av en gång- och strukturbro inte var löst, vilket var en förutsättning för sträckningens genomförande.

Ellevio avser nu istället att ansöka om förlängd koncession för de tre befintliga luftledningsspannen mellan Ekhagen och Ålkistan, då det bedöms som den bästa lösningen ur ett samhällsekonomiskt- och hållbarhetsmässigt perspektiv. För att hantera övergången från

markkablar till luftledningar behöver två kabeländstolpar uppföras vid Ekhagen. Dessa kommer ersätta befintlig stolpe.

Exploateringskontoret synpunkter

Staden och Svenska kraftnät ingick 2009-06-02 ett intentionsavtal som bl.a. syftade till att fastställa hur stort ekonomiskt bidrag Staden ska lämna till finansieringen av projektet Stockholms Ström. Utöver detta tecknade Staden och Svenska kraftnät ett Ram- och genomförandeavtal avseende projektet 2016-10-01.

Intentionsavtalet har en systematik för beräkning av Stadens finansieringsbidrag där vissa avvecklade luftledningsspänn bedömts leda till värden för Staden. Dels möjliggörande av byggrätter och dels andra mervärden. Ändring av förutsättningarna för beräkningen enligt punkt 4 i intentionsavtalet ska leda till justering av stadens finansieringsbidrag. Punkt 4 hänvisar till en ändring av genomförandeplanen för utbyggnad/omstrukturering av nätet och den minskade nytta Staden erhåller av frilagd mark. Att frilagd mark avser både frilagda byggrätter och övriga mervärden framgår av punkt 4.2 i bilaga 1 till intentionsavtalet.

Staden hävdar att det nya förslaget som Ellevio presenterar i samrådsunderlaget innebär en minskad nytta för staden då frilagd mark och andra mervärden inte erhålls på den aktuella etappen jämfört med den ursprungliga genomförandeplanen. Befintlig luftledningsstolpe inom stadens fastighet Norra Djurgården 1:8 kommer att ersättas med två nya luftledningsstolpar, varav den ena kommer att vara fortsatt placerad på stadens mark och luftledningarna mellan Ekhagen och Ålkistan bibehålls.

I utbetalningsplanen i bilaga 1 till intentionsavtalet framgår att Staden ska erlægga 25 mnkr för avvecklingen av luftledningen 220 kV Järva-Värtan och Danderyd-Värtan på delsträckan Ekhagen-Fisksjöäng som är 3,2 km lång. Den etapp som Ellevio avser att bibehålla är cirka 800 m lång, vilket innebär att drygt 24 % av den totala sträckningen bibehålls som luftledning. Finansieringsbidraget omfattande 25 mnkr bör reduceras med samma procentsats.

Exploateringskontoret yrkar på att finansieringsbidraget ska justeras enligt ovan och regleras i ett tilläggsavtal mellan staden och de berörda parterna Ellevio, Svenska kraftnät och Vattenfall.

Utöver detta behöver Ellevio och Staden teckna markupplåtelseavtal för en av den nya kabelstolparna som placeras på stadens mark.

Exploateringskontoret vill även informera om att marken där den nya luftledningstolpen kommer att placeras är del av ett större område längs med Bergiusvägen som i stadens översiktsplan pekas ut som potentiellt stadsutvecklingsområde. Möjligheten till en omdaning av Bergiusvägen och ny exploatering i form av studentbostäder längs med gatans sträckning har studerats och kan komma att bli aktuellt i framtiden.

I övrigt har kontoret inga synpunkter.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Beslut

Miljöförvaltningen har inga synpunkter på ansökan

Bakgrund

Miljöförvaltningen yttrar sig direkt till kommunstyrelsen utan att gå via nämnden då staden fått kort tid för svaret.

Ellevio ansöker om att bibehålla luftledningarna mellan Ekhagen i Stockholms stad och Ålkistan i Solnas stad. Detta bedöms som den bästa lösningen ur ett samhällsekonomiskt- och hållbarhetsmässigt perspektiv. En markförläggning av ledningen denna sträcka har inte visat

sig lämplig bland annat på grund av stor påverkan på naturmiljön inom National-stadsparken. För att hantera övergången från markkablar till luftledningarna behöver två kabeländstolpar uppföras vid Ekhagen. Dessa kommer ersätta en befintlig stolpe.

Ellevio har redan under hösten 2018 samrått med länsstyrelsen om att bibehålla luftledningarna med en övergång från markkablar till luftledningarna med två kabeländstolpar. Detta samråd avsåg dock endast en temporär lösning under tiden som det skedde vidare utredningar av markförläggning av ledningarna.

Detta utgör ett undersökningssamråd som även uppfyller kraven för ett avgränsningssamråd enligt 6 kap miljöbalken. Inkomna synpunkter och information under samrådet kommer utgöra underlag för länsstyrelsens beslut om ledningen kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller ej.

Förvaltningens synpunkter

De miljö- och hälsofrågor som förvaltningen har att bevaka i ovanstående ärende är naturmiljö och elektromagnetiska fält. Förvaltningen bedömer att dessa frågor är omhändertagna i projektet.

Elektromagnetiska fält

Som försiktighetsprincip rekommenderar miljöförvaltningen att det vid byggnader där människor vistas mer än tillfälligt inte bör ske överskridanden av 0,4 µT (årsmedelvärde).

Enligt samrådshandlingarna beräknas inte påverkan på boendemiljön från elektromagnetiska fält förändras efter uppsättningen av kabeländstolparna. Det kortaste horisontella avståndet mellan det närmast belägna bostadshuset i Ekhagen och planerade kabeländstolpar är ca 47 meter. Magnetfält vid bostäderna kommer vid detta avstånd enligt samrådshandlingarna att understiga 0,4 µT.

Naturmiljö

Påverkan på naturmiljön och Nationalstadsparken vid befintliga luftledningsstolpar och i kraftledningsgatan kommer inte att förändras från nuläget. Vid kraftledningsgatan sker enligt samrådshandlingarna röjningen tätare än normalt och med försiktighetsmått, vilket innebär att skyddsvärda träd kan tillåtas i ledningsgatan.

Områdena för de två ny kabeländstolparna samt ytan där befintlig stolpe ska rivas ligger inom spridningszon samt kärnområde inom stadens gröna infrastruktur. Inom området finns enligt samrådshandlingarna en allé med fem askar och i anslutning till den stolpe som ska rivas växer det flera fruktträd, främst äppelträd.

En besiktning på plats av träd som kan påverkas av byggnationen av kabeländstolparna har enligt samråds-handlingarna visat att ett päronträd har högst värde av samtliga träd i området. Trädet anses vara särskilt skyddsvärt och bör bevaras genom omfattande skyddsåtgärder vid byggnation. För arbete kring det skyddsvärda päronträdet kommer enligt samrådshandlingarna en certifierad arborist anlitas för att markera schaktlinje och utföra rotkartering i enlighet med det beslut Länsstyrelsen har meddelat 2018 gällande försiktighetsmått. Avverkning av askarna i allén bör enligt samrådshandlingarna kunna undvikas, men i det fall en eller flera askar riskerar negativ påverkan behöver dispens från generellt biotopskydd sökas hos Länsstyrelsen enligt 7 kap. 11 § miljöbalken.

Ett till tre äppelträd som växer i närheten av en av de planerade stolpplatserna kommer troligen behövas avverkas i samband med schaktning för nya fundament. Äppelträden har enligt samrådshandlingarna vid okulär besiktning 2018 bedömts ha kraftiga beskärings- och röttskador som leder till kraftig förminskad livslängd.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Remissen

Trafikkontoret har fått en remiss av inbjudan till samråd enligt 6 kap miljöbalken m för ansökan om förlängd koncession för befintliga 220 kV luftledningarna mellan Ekhagen och Ålkistan, i Stockholms stad och Solna stad i Stockholms län. Övriga remissinstanser inom staden är stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och Östermalms stadsdelsnämnd. Aktuell luftledning byggdes mellan 1933-1935. Nollalternativet för förlängd koncession skulle innebära att de befintliga ledningarna inte får förnyade tillstånd och att ledningarna måste tas ur drift. Detta skulle innebära enorma konsekvenser för Stockholm, om ledningarna inte ersätts, då de är viktiga tillströmningsspunkter för stadens elförsörjning. Resultatet av nollalternativet blir därför att något av tidigare avfärdade alternativ skulle behöva användas. Samtliga alternativ till den aktuella ansökan som har studerats innefattar förläggning av markkabel (samt sjöförlagd ledning) för att ersätta befintliga luftledningarna. Detta med påföljd att många skyddsvärda träd i Nationalstadsparken måste avverkas, samt stora utmaningar i form av tekniska svårigheter

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret har inget att invända mot förslaget. Kontoret kan konstatera att det planerade luftledningsalternativet innebär en i stort sett oförändrad miljöpåverkan jämfört med dagsläget, medan de två alternativa sträckningarna bland annat skulle innebära en stor förlust av naturvärden.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 maj 2020 följande.

Ordförande i Östermalm stadsdelsnämnd Andrea Hedin (M) beslutar enligt 6 kap 39 § kommunallagen på nämndens vägnar, då beslutet är brådskande, att överlämna bifogat tjänsteutlåtande som svar på remissen Samråd gällande ansökan om förlängd koncession för 220kV luftledning.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Utifrån den redovisning av de olika alternativen som presenteras i samrådsunderlaget håller stadsdelsförvaltningen med om att det bästa alternativet är att bibehålla luftledningarna på sträckan Ekhagen-Ålkistan. De stora ekonomiska kostnaderna för att lägga ner ledningarna i marken samt den åverkan på naturvärdena i Nationalstadsparken, genom nedtagning av ett stort antal träd, som detta skulle innebära gör att det inte är ett lämpligt alternativ.

En av de två kabeländstolpar som behövs sättas upp i Ekhagen, för att luftledningarna ska kunna anslutas till de ledningar som är nergrävda i marken mellan Ekhagen och Fisksjöäng, ligger på mark som stadsdelsförvaltningen förvaltar. Stadsdelsförvaltningen vill framhålla att det är viktigt att platsen återställs efter byggnation samt att de fruktträd som finns mellan Bergiusvägen och Åminnevägen bevaras i största möjliga mån, då dessa träd har ett historiskt värde för området.